EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2022.7.12.
COM(2022) 333 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a 2009. március 11-i 223/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerint a tagállamoknak előírt „statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalásairól”

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a 2009. március 11-i 223/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerint a tagállamoknak előírt „statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalásairól”

1. BEVEZETÉS

1.1. Az európai statisztikákról szóló 223/2009/EK rendelet

Ez az európai statisztikákról szóló 223/2009/EK rendelettel[1] és különösen annak 11. cikke (4) bekezdésével összhangban a Bizottság által készített harmadik jelentés, amely az alábbiakat rögzíti:

„A Bizottság a tagállamok által küldött éves jelentés alapján rendszeresen ellenőrzi a tagállami kötelezettségvállalásokat, melyeket szükség szerint naprakésszé kell tenni.

…

A Bizottság 2018. június 9-ig, azt követően pedig kétévente jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a közzétett kötelezettségvállalásokról, illetve adott esetben az elért eredményekről szóló jelentésekről.”

Az első jelentést 2018-ban[2], a másodikat pedig 2020-ban[3] tették közzé.

1.2. Kötelezettségvállalás a statisztikába vetett bizalomért

A „kötelezettségvállalás a statisztikába vetett bizalomért” (a továbbiakban: kötelezettségvállalás) megközelítés hátterében a statisztikák minőségirányítási kerete javításának célja áll. Ezt a kötelezettségvállalást első alkalommal a Bizottság 2011. évi közleménye ismertette[4]. Az a megközelítés eszköz arra, hogy a nemzeti kormányok felelősséget vállaljanak annak biztosítására, hogy az adott ország megfeleljen az európai statisztika gyakorlati kódexének (a továbbiakban: kódex)[5].

A kódex meghatározza az európai statisztikák fejlesztésének, előállításának és közzétételének szabályait. A kódex 16 alapelven alapul, amelyek az intézményi környezettel, a statisztikai folyamatokkal és outputokkal kapcsolatosak. Célja annak biztosítása, hogy a statisztikák ne csak relevánsak, időszerűek és pontosak legyenek, hanem megfeleljenek a szakmai függetlenség, a pártatlanság és a tárgyilagosság alapelveinek is. A kötelezettségvállalás létrehozza a kódex és a tagállami kormányok között korábban hiányzó kapcsolatot.

A 223/2009/EK rendelet 11. cikkének (3) bekezdése értelmében a kötelezettségvállalás olyan, a tagállamok és a Bizottság által elfogadandó eszköz, amely „továbbra is célul tűzi ki az európai statisztikákba vetett közbizalom fenntartását, valamint a gyakorlati kódexben rögzített statisztikai alapelvek végrehajtása terén történő előrelépés biztosítását”.

---

1 Az Európai Parlament és a Tanács 223/2009/EK rendelete (2009. március 11.) az európai statisztikákról és a titoktartási kötelezettség hatálya alá tartozó statisztikai adatoknak az Európai Közösségek Statisztikai Hivatala részére történő továbbításáról szóló 1101/2008/EK, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet, a közösségi statisztikákról szóló 322/97/EK tanácsi rendelet és az Európai Közösségek statisztikai programbizottságának létrehozásáról szóló 89/382/EGK, Euratom tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 87., 2009.3.31., 164. o.).

2 COM (2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516

3 COM(2020) 278 final: EUR-Lex – 52020DC0278 – HU – EUR-Lex (europa.eu)

4 COM (2011) 211.

5 Az európai statisztika gyakorlati kódexe – 2017. évi felülvizsgált kiadás

A módosító (EU) 2015/759 rendelet (17) preambulumbekezdése[6] azt is rögzíti, hogy a kötelezettségvállalásba „konkrét tagállami kormányzati kötelezettségvállalásokat kell belefoglalni a gyakorlati kódex alkalmazásához szükséges feltételek javítására vagy fenntartására”.

1.3. Az európai statisztikai rendszer (ESR) szakértői értékelései

Az Eurostat, valamint az összes tagállam és az EFTA-országok nemzeti statisztikai hatóságai partnerséget hoznak létre európai statisztikai rendszer (ESR) néven, melynek célja európai statisztikák előállítása. Statisztikáik minőségének garantálása érdekében az ESR-tagok közös minőségi keretrendszert hoztak létre, amelynek sarokkövét a kódex képezi. A kötelezettségvállalások mellett az ESR szakértői értékelések, amelyeket rendszeres időközönként végeznek a tagok kódexnek való megfelelésének értékelése céljából, fontos eszközt jelentenek a közös minőségi keret végrehajtásának, és ezáltal az európai statisztikák minőségének biztosítására.

Rendszeresen sort kerítenek az ESR szakértői értékeléseire, amelyek önértékeléseket, országlátogatásokat és az egyes vizsgált országokra vonatkozó, javító célú ajánlásokat tartalmazó szakértői értékelési jelentést foglalnak magukban. Az ajánlások nyomán javító intézkedéseket tesznek, és az ajánlások végrehajtását az Eurostat évente nyomon követi. A szakértői értékelések két előző fordulójára 2006 és 2008 között, valamint 2013 és 2015 között került sor. A jelenleg folyamatban lévő harmadik forduló 2021-től 2023-ig tart.

2. A BIZALOMRA VONATKOZÓ KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSOK ÉS ORSZÁGJELENTÉSEK ÁTTEKINTÉSE

2.1. Általános rendelkezések

A 223/2009/EK rendelet 11. cikke értelmében a tagállamoknak kötelezettségvállalásokat kell megfogalmazniuk és közzétenniük, vagy legalább eredményjelentést kell közzétenniük és megküldeniük a Bizottságnak a kódex végrehajtásáról és a kötelezettségvállalás kidolgozását célzó erőfeszítéseikről.

A Bizottság a tagállamok által küldött éves jelentés alapján rendszeresen ellenőrzi a kötelezettségvállalásokat.

2.2. A kötelezettségvállalás formája

A 223/2009/EK rendelet nem határoz meg szabályokat a kötelezettségvállalás formájára vonatkozóan. A kötelezettségvállalásoknak azonban konkrét szakpolitikai kötelezettségvállalásokat kell tartalmazniuk, és azokat oly módon kell bemutatni és megfogalmazni, hogy biztosítsák a jó minőségű statisztikákhoz szükséges megfelelő feltételeket.

Azok a tagállamok, amelyek jogszabályaik bizonyos részeit kötelezettségvállalásnak tekintik, általában hivatkoznak azokra a konkrét jogi rendelkezésekre, amelyek relevánsak a kódex végrehajtási feltételeinek javítása vagy fenntartása szempontjából, valamint beszámolnak a legújabb fejleményekről. Azok a tagállamok, amelyek önálló kötelezettségvállalásokat tettek, ezekről értesítették a Bizottságot, és közzétették a kötelezettségvállalásokat.

[6] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/759 rendelete (2015. április 29.) az európai statisztikákról szóló 223/2009/EK rendelet módosításáról (HL L 123., 2015.5.19., 90. o.).

Az alábbi 2.2.1. szakasz áttekintést nyújt azokról a meglévő kötelezettségvállalásokról, amelyek tekintetében jelentős haladásról számoltak be 2020-ban és 2021-ben:

2.2.1. A kötelezettségvállalásnak megfelelő nemzeti jogszabályok

Horvátország: A hivatalos statisztikákról szóló új törvény 2020 márciusában lépett hatályba[7]. Ez a törvény biztosítja a Horvát Statisztikai Hivatal szakmai függetlenségét, valamint azt a támogatást, amelyre szüksége van ahhoz, hogy fenntartsa és javítsa a kódex végrehajtásához szükséges feltételeket.

Helyesbítették a főigazgató kinevezésére és felmentésére vonatkozó rendelkezéseket, valamint kidolgozták a statisztikai rendszeren belüli együttműködésre és koordinációra, valamint az új finanszírozási alapra vonatkozó rendelkezéseket. Jelentős haladásról számoltak be a tervezett önálló kötelezettségvállalás előkészítése terén.

Csehország: A kötelezettségvállalást 2018. február 28-án tették közzé[8]. 2020-ban és 2021-ben a kormány továbbra is teljes mértékben tiszteletben tartotta a Cseh Statisztikai Hivatal szakmai függetlenségének elvét, a Hivatal pedig cserébe aktívan előmozdította a szakmai függetlenség elveit, és azokkal összhangban járt el.

Dánia: 2020-ban és 2021-ben a nemzeti statisztikus a kódex alapján új kötelező minőségi iránymutatásokat dolgozott ki, amelyek magukban foglalják a nyomon követést és a kormány felé történő jelentéstételt, és a nemzeti végrehajtási eljárás alapját képezik.

Finnország: Folyamatban van a vonatkozó nemzeti statisztikai törvény felülvizsgálata, amelyet 2022 folyamán terjesztenek a Parlament elé.

Franciaország: Kedvezően alakult a statisztikák szakmai függetlenségének jogi rögzítésére irányuló folyamat. A Kulturális Minisztérium ennek megfelelően már módosította a rendeletet. Ami a források megfelelőségét illeti, többéves szerződést írtak alá, amely biztosítja a célkitűzések elérését és a belső irányítás javulását. Az ESR szakértői értékelő látogatására már 2021-ben sor került[9].

Olaszország: Az ESR szakmai értékelő látogatására 2022 végén kerül majd sor. 2020-ban és 2021-ben aktualizálták a statisztikai intézet minőségpolitikáját, átalakították a minőségügyi bizottságot, és jóváhagyták az olasz statisztikai gyakorlati kódex második kiadását. Folytatódtak az „önálló” kötelezettségvállalás előkészítésére irányuló erőfeszítések.

Hollandia: 2020-ban és 2021-ben számos lépést tettek a kódexnek való megfelelés javítása érdekében. A Holland Statisztikai Hivatal 2020-ban például új humánerőforrás-stratégiát tett közzé a 2020–2025-ös időszakra, és számos ISO-tanúsítványt szerzett be.

Spanyolország: A kötelezettségvállalás végrehajtására a 2021–2024-es nemzeti statisztikai terv és az azt követő éves programok részeként kerül sor. A nemzeti statisztikai hivatal által üzemeltetett külön honlap tartalmazza a kötelezettségvállalás lakossági összefoglalóját. A honlap 2016 óta az összes többéves tervre és éves programra mutató linkeket tartalmaz[10].

---

7 Hivatalos Közlöny 25/20. sz.

8 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic

9 A dokumentum a következő honlapokon érhető el: europa.eu

10 INE - MetodologiaYEstandares - Initiatives of promotion and application of the European statistics Code of Practice

Szlovákia: Az „állami statisztikákról szóló törvény”[11] képezi a kötelezettségvállalást. A törvényt 2021-ben módosították annak pontosítása és a kódex elveinek végrehajtása érdekében.

Azok a tagállamok, amelyek úgy vélik, hogy a kötelezettségvállalást nemzeti jogszabály testesíti meg, és nem jelentettek jelentős változást az elmúlt 2 évben, a következők: **Ausztria, Németország, Észtország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Lengyelország és Portugália**.

2.2.2. Önálló kötelezettségvállalások

Bulgária:

A legutóbbi jelentés óta a bolgár kormány 2021 decemberében fogadta el az egyetlen új, önálló kötelezettségvállalást[12]. A kötelezettségvállalásban foglaltak szerint a nemzeti statisztikai rendszer megfelel a kódex elveinek, garantálja a hivatalos statisztikák függetlenségét, és kifejezi a kormány elkötelezettségét a nemzeti statisztikai hivatal által előállított statisztikai adatok minősége iránt, ami növelni fogja a bolgár statisztikák hitelességét.

Korábbi jelentésekben ismertetett önálló kötelezettségvállalások:

Görögország: A kötelezettségvállalást[13] 2012-ben írták alá.

Svédország: A kötelezettségvállalás[14] a kormány 2017. évi költségvetési törvénytervezetében került előterjesztésre.

Szlovénia: A kormány 2017-ben fogadta el a kötelezettségvállalást[15].

Írország: A kormány 2017-ben fogadta el a kötelezettségvállalást[16].

Belgium: A kötelezettségvállalást[17] 2017-ben tették közzé.

Románia: A kormány 2017-ben fogadta el a kötelezettségvállalást[18]. Románia jelentésében arról számolt be, hogy 2020-ban és 2021-ben további lépéseket tett a statisztikai intézet függetlenségének biztosítása, a megfelelő források elkülönítése, valamint a digitalizációra, az adatvédelemre és a közigazgatási adatok jobb felhasználására vonatkozó új politikák és módszerek bevezetése érdekében.

---

11 540/2001. cikk

12 https://nsi.bg/en/content/19201/basic-page/commitment-confidence-statistics

13 https://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (Csak angol nyelven hozzáférhető).

14 https://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf and https://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (Available only in Swedish). Lásd még a Svédország hivatalos statisztikáiról szóló 2017. évi éves jelentés 28. és 29. oldalát: https://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf **(**A kötelezettségvállalás angol nyelvű leírása)**).**

15 https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (Csak angol és szlovén nyelven hozzáférhető).

16 https://www.cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (Csak angol nyelven hozzáférhető).

17 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (angol, francia, német és holland nyelven hozzáférhető).

18 https://insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (Csak román nyelven elérhető).

Málta: A kötelezettségvállalást[19] 2018-ban írták alá.

Ciprus: A kötelezettségvállalást 2018-ban írták alá, és a lakossági összefoglalóval együtt tették közzé[20]. Ciprus arról számolt be, hogy a kötelezettségvállalás felülvizsgálatát tervezik a nemzeti statisztikai törvény 2021. évi felülvizsgálatát követően.

EGT-, EFTA- és tagjelölt országok:

Izland, amely az Európai Gazdasági Térség (EGT) tagországaként vesz részt az európai statisztikai rendszerben, szintén „önálló" kötelezettségvállalást tett[21]. Svájc, amely kétoldalú alapon vesz részt az ESR-ben, részletes jelentést tett a kódexnek való megfelelést biztosító nemzeti intézkedésekről. Folyamatban van annak tisztázása, hogy hogyan lehetne hivatalos kötelezettségvállalást tenni. Három nyugat-balkáni ország fogadott el hivatalosan kötelezettségvállalásokat: Albánia 2017-ben, Montenegró 2018-ban és Észak-Macedónia 2018-ban.

3. KÖVETKEZTETÉS

A kötelezettségvállalások megtétele egyértelműen azzal a kívánt hatással járt, hogy kötelezi a tagállamok kormányait a kódex betartására, és a közvéleménynek a hivatalos statisztikákba vetett bizalmának erősödéséhez vezetett az egész EU-ban, valamint az Európai Gazdasági Térségben és a szomszédos országokban. A kormányok jelentős mértékben javították a statisztikákra vonatkozó jogszabályaikat, és nyilvános kötelezettségvállalásokat tettek annak érdekében, hogy garantálják a kódex elveinek tiszteletben tartását.

Egyre több ország tett önálló kötelezettségvállalásokat, vagy éppen most tesz ilyen kötelezettségvállalásokat, bár a többség továbbra is úgy véli, hogy a kötelezettségvállalás szerves részét képezi a statisztikákra vonatkozó jogszabályainak. Egyértelmű, hogy az előkészítési folyamat időigényes, mindenekelőtt a politikai döntés szükségessége miatt.

Az európai statisztikai rendszer keretében 2023-ig elvégzendő szakértői értékelések folyamatban lévő harmadik fordulója jelenleg a kódexnek való megfelelés támogatására és az európai statisztikák kiváló minőségének bemutatására, valamint a további javítások azonosítására irányuló legfontosabb intézkedés. Az ESR szakértői értékelési mechanizmusa a kötelezettségvállalások támogatásának egy másik pillérének tekinthető, mivel rendszeres időközönként értékeli a nemzeti statisztikai hatóságok kötelezettségvállalását a kódex betartására. Tekintettel a két folyamat közötti szoros kapcsolatra, a szakértői értékelések jelenlegi fordulója nyomán fejlemények várhatók a kötelezettségvállalásokkal kapcsolatosan, és a két folyamathoz kapcsolódó jelentéstétel várhatóan ismét összekapcsolódik.

Összességében egyértelmű, hogy a kormányok és a nemzeti statisztikai hatóságok EU-szerte széles körben tudatában vannak annak jelentőségével, hogy a kódex elveinek való jobb megfelelés révén biztosítani lehet az európai statisztikákba vetett közbizalmat. Az is nyilvánvaló, hogy folyamatosan javulnak a kódex végrehajtásának feltételei.

---

19 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx és https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (Csak angol nyelven hozzáférhető).

20 Kötelezettségvállalások a statisztikába vetett bizalomért (cystat.gov.cy)

21 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac